Kuuleminen StV
HE 122/2024 vp.

Elisa Weckman
Juristi, Heta-liitto
8.11.2024

HENKILÖKOHTAISTEN AVUSTAJIEN
TYÖNANTAJIEN LIITTO RY

Yleinen arvio lakiesityksestä

- Esitykset eivät ole yksinomaan selkeyttäviä, vaan sisältävät heikennyksiä vammaispalveluihin.
- Vammaisten ihmisten itsenäisen elämän, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden turvaaminen on nostettava takaisin lain soveltamisen johtavaksi periaatteeksi.
- Yksinkertaisimmin ja parhaiten se toteutuisi **luopumalla kokonaan soveltamisalan tarkentamisesta ja saattamalla jo hyväksytty vammaispalvelulaki voimaan**. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulee lakiesitystä karsia ja muuttaa.

Heta

Täsmennysehdotus soveltamisalaan

- **Heta-liiton muutosehdotus**: ”Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä **toteuttamaan tämän lain 1 §:n tavoitteita**.” (2 §1 mom. 2. virke, lisäys)
- On muutoin riski, että hyvinvointialueet valitsevat hallituksen esityksen perusteluista tiukimman tulkinnan, ja vammaispalvelulain mukaisia palveluita järjestetään vain, jos yleispalvelut osoittautuvat mahdottomiksi (HE 122/2024 vp esim. s.11).

Palveluiden tosiasiallinen saatavuus

- Valiokunnan on tarve todeta hallituksen esityksen perusteluista poiketen, että **palveluiden saatavuus ja tosiasiallinen käytettävyys tulee ottaa huomioon palveluja järjestettäessä**. Tämä juontuu mm. julkisen vallan velvollisuudesta turvata perus- ja ihmisoikeuksien (PL 22 §) toteutuminen.
- On ns. perusteluilla säätämistä, jos tällainen asiakkaiden oikeuksiin vaikuttava, muun lainsäädännön kanssa ristiriidassa oleva linjaus pyritään tekemään lain perusteluissa. (ks. esim. HE 122/2014 vp s. 21)

Asiakasmaksulain ehdotettu uusi 4 § 3 mom.

- **Eduskunnan ei tule säätää ehdotettua sosiaalihuoltolain muutosta siitä, että jatkossa palvelusta määrättävää maksua ei oteta huomioon asiakkaan etua arvioitaessa.**
- Muutoksella olisi vaikutusta varsinkin asumisen palveluihin. Jos jatkossa varsin samansisältöiset palvelut voidaan järjestää maksullisina sosiaalihuoltolain nojalla, on mahdollista, että uuden vammaispalvelulain mukaista asumisen tukea ei toteuteta käytännössä juuri lainkaan.
- Kyse olisi useiden ihmisoikeussopimusten ja perustuslain vastaisesta heikennyksestä.

Elämänvaiheet ja tavanomainen elämä

- **Elämänvaiheen käsitettä (2 § 3 mom.) tai taustalla olevaa ajatusmallia ei millään tavalla tule kirjata vammaispalvelulakiin.**
- Tavanomaisen elämän käsite tulee poistaa soveltamisalasta. Se rajoittaa itsenäisen elämän mahdollisuuksia ja alistaa elämän viranomaisten arvioinnille.
- Jos tavanomaisen elämän käsitettä (2 § 1 mom.) aiotaan käyttää laissa, on tarpeen rajata, että sitä käytetään vain lain soveltamisalan piiriin kuuluvien henkilöiden tunnistamiseen. Henkilö ei olisi vammaispalvelulain piirissä, jos apua tai tukea tarvitaan ainoastaan tavanomaisesta elämästä poikkeavissa toimissa. Tästä on lausunnossamme tarkempi esitys.

Heta

Hetan Instagram

Hetan Facebook

Hetan Twitter

Hetan YouTube

Sujuva apu – oma elämä

heta-liitto.fi

Heta
HENKILÖKOHTAISTEN AVUSTAJIEN
TYÖNANTAJIEN LIITTO RY